

ITINERARIS DES DELS MARGES

Octubre
2017

ecos
de transformació
eines per a l'economia
social i solidària

#04

Inclusió en clau d'ESS

Entenem que tant l'economia social i solidària (ESS) com l'economia feminista són pràctiques que haurien de posar al centre de l'economia la sostenibilitat de la vida, en comptes dels mercats i la necessitat de generar beneficis. Per tant, l'objectiu del funcionament econòmic des d'aquesta mirada no és la reproducció del capital, sinó la reproducció de la vida, de *vides vivibles*.

No obstant això, vivim en un sistema on la vida és un mitjà al servei de la lògica d'acumulació de capital i per aquesta raó es troba amenaçada permanentment. Aquesta contraposició evidencia l'existència d'un conflicte irresoluble entre la vida i l'actual sistema, on mai podrem posar la vida al centre perquè el sistema capitalista necessita l'acumulació per reproduir-se.

L'economia solidària i els drets humans són conceptes propers que haurien d'estar estretament relacionats. Mentre que els drets humans són inherents a totes les persones en tant que són

reconegudes com a subjectes amb dignitat, l'economia solidària les posa al centre de l'activitat econòmica.

Però, deixant de banda declaracions abstractes, com la carta de les Nacions Unides, com concretem aquests drets en la vida diària?

Els drets humans no sempre es reivindiquen amb grans lemes. Molts cops no són grans paraules, sinó que és en l'àmbit quotidià quan es traslladen a les vides de les persones. Per això entenem que l'ESS hauria de lluitar pels drets humans quotidians, els del dia a dia, els de les persones i col·lectius que tenim al costat, a la nostra ciutat, al nostre mateix carrer.

Es tracta de persones amb discapacitats, trastorns mentals, que dormen al carrer, preses, migrants, treballadores sexuals... És a dir, col·lectius ubicats als marges de la *normalitat* social. Aquestes són les persones que ens ocupen... i que ens preocupen.

Aquest **Ecos de Transformació** radiografia el sector d'iniciativa social de Catalunya i aporta algunes experiències i pistes interessants per promoure la inclusió i l'ocupació de persones vulnerables partint de l'economia solidària. Però, sobretot, pretén ser un revulsiu per tal que, de forma global, les iniciatives d'ESS canviïn el paradigma dins les seves organitzacions atenent realment les necessitats vitals de totes les persones i col·lectius amb qui convivim, incloent-hi aquells que tenen una situació vital més complexa.

L'economia feminista situa la sostenibilitat de la vida al centre de l'economia

Per això creiem que les pràctiques d'economia feminista han de reflexionar sobre les condicions de vida actuals, i encabir-se en la voluntat de transformació. Aquestes pràctiques no són quelcom aïllat, sinó que han d'estar emmarcades en projectes que globalment aspirin a trencar les relacions de poder i de desigualtat imperant: l'economia feminista serà anticapitalista o no serà.

En aquest sentit, situar les persones al centre també requereix tenir en compte les que es troben en situació de vulnerabilitat, i fer que es reconguin els seus drets (entesos com a cobertura de les seves necessitats i aspiracions bàsiques).

A Catalunya, on el moviment associatiu és fort, ampli i plural, ja existeixen moltes experiències d'aquest tipus vinculades a l'economia solidària. Hi trobem associacions, fundacions, cooperatives d'iniciativa social que es dediquen a l'acompanyament a col·lectius vulnerables, entitats de serveis –tant assistencials com d'acompanyament–, però també cooperatives formades per aquests mateixos col·lectius.

Per tant, què falla?

Moltes vegades, les iniciatives d'ESS estan pensades per intentar pal·liar les dificultats que l'exclusió social provoca. Precisament, l'origen d'aquesta exclusió és el sistema econòmic, amb les desigualtats socials que aquest genera aquí i arreu del món.

En aquest context, hi ha poques iniciatives que parteixin dels mateixos col·lectius que pateixen l'exclusió. A vegades, pot caldre un primer impuls –econòmic, però no únicament– per part de professionals i/o administracions arran de la greu situació de pobresa i exclusió social que afecta aquests col·lectius. Però també és cert que, alguns cops, les iniciatives d'ESS no deixen pas a altres fórmules menys normatives o integrades al sistema. Si més no, costen molt d'acceptar i engegar en un marc pensat per i per a subjectes blancs, sense discapacitats i amb formació universitària (i, generalment, homes).

Algunes dades sobre el sector d'iniciativa social a Catalunya

Sectorial de cooperatives d'iniciativa social de la Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

112

cooperatives

7.000

persones ocupades

150.000.000 €

de facturació

Entitats socials catalanes

560.000

persones sòcies

564.000

donants

85.000

treballadores

350.000

voluntàries

1.550.000

persones ateses

20 %

de les persones usuàries són ateses per empreses cooperatives

En els sectors de la gent gran, les persones amb discapacitat, el lleure educatiu, les escoles bressol, la inclusió social o la infància en risc, la gestió cooperativa és cada dia més valorada per la seva vocació de servei públic, proximitat, responsabilitat i capacitat d'autogestió.

Dades del Baròmetre del Tercer Sector Social del 2016

Iniciatives que parteixen dels col·lectius en risc d'exclusió

Alencop

Alencop és una cooperativa d'iniciativa social creada fa dos anys amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona i Labcoop. És un projecte que té com a objectiu donar resposta a un problema de recollida i tractament de residus als entorns urbans, i garantir les condicions de vida digna d'un col·lectiu en situació de vulnerabilitat.

La cooperativa pretén abordar de manera integral les necessitats bàsiques i d'ocupació, formació i habitatge, mitjançant un model d'activitat socioeconòmic cooperatiu, amb el protagonisme de les persones sòcies i del territori on s'insereix la cooperativa.

Alencop treballa en tres àmbits:

- **Ambiental:** desenvolupament d'un servei públic de recollida a domicili de ferralla únic a l'Estat i incorporació al circuit formal d'activitat.
- **Social:** dignificació i apoderament d'un col·lectiu vulnerable.
- **Comunitari:** és una solució als desallotjaments dels assentaments irregulars de Sant Martí.

Més informació:
alencop.coop

→ Diomcoop

Diomcoop és una cooperativa de treball constituïda el març de 2017 a Barcelona centrada en la venda ambulants. Es tracta d'una iniciativa que sorgeix per afavorir la inclusió del col·lectiu de maners i generar oportunitats per a altres persones en situació de vulnerabilitat. L'empresa ha arrencat amb 15 persones sòcies (12 homes i 3 dones) i s'inspira en la paraula "Diom", que en wòlof, una de les llengües del Senegal, vol dir "força interior i coratge".

En un model d'inserció social clàssic, aquestes persones s'acollirien a plans d'ocupació i treballarien per a tercers. En canvi, han optat per crear la seva pròpia cooperativa partint d'un model d'intervenció socioeconòmic basat en l'economia solidària.

La cooperativa es dedica a la venda ambulants en mercats i fires de la ciutat –tot prioritzant productes de cooperatives i de l'economia solidària– i també pensa oferir altres serveis com per exemple trasllats, neteja, gastronomia... Per desenvolupar el projecte, els seus impulsors van visitar un centenar d'entitats de la ciutat, com ara el Grup Ecos, el Col·lectiu Ronda, Entitats Catalanes d'Acció Social (ECAS), la Fundació Formació i Treball i el casal de Barri Besòs Mar.

Més informació:

facebook.com/diomcoop.coop

Treballar la terra per afavorir la inclusió social

Per **agricultura social** entenem el conjunt d'experiències que utilitzen l'agricultura i totes les activitats derivades per promoure la salut, la inclusió i l'ocupació de les persones vulnerables. És una pràctica que va néixer en monestirs i hospitals a l'edat mitjana i, avui dia, es calcula que hi ha unes 6.000 iniciatives d'aquest tipus arreu d'Europa. Mitjançant l'agricultura social podem contribuir a generar llocs de treball, dinamitzar l'entorn rural i millorar la salut.

A Catalunya, el 1974 apareix una iniciativa pionera a Vallbona de les Monges (Urgell), l'Olivera, amb l'objectiu de combinar el treball a pagès i l'ajut a jovent en risc d'exclusió social. Actualment, l'Olivera ocupa més d'una seixantena de persones que produeixen vi i oli ecològics.

Al nostre país, aquest sector el conformen més de 40 entitats, que ocupen unes 800 persones, la majoria amb discapacitat intel·lectual, però també persones expreses, exdrogodependents, dones víctimes de la violència masclista, etc. Algunes d'aquestes entitats són La Fageda, Bolet ben Fet (pertanyent al grup cooperatiu TEB), Nou Verd (cooperativa productora de biomassa) i Sambucus, que combina agricultura i restauració a Manlleu (Osona).

I NOSALTRES, QUÈ HI PODEM FER?

- **Incorporar** a les nostres cooperatives persones en situació de vulnerabilitat entenen les particularitats i adaptant les nostres iniciatives a les necessitats personals (per exemple, generar llocs de treball per a persones sense papers per tal que puguin aconseguir-los mitjançant la incorporació al món laboral)
- **Veure i conèixer** la realitat que ens envolta (els casos d'exclusió) de forma crítica i en profunditat
- **Reflexionar** sobre els nostres prejudicis i canviar les nostres pràctiques personals que generen exclusió (racisme, masclisme, classisme, etc.)
- **Donar suport** a les entitats que treballen al territori
- **Fer-nos voluntaris o voluntàries**
- **Intercooperar** amb les empreses i iniciatives d'inserció social existents

DIRECTORI DE RECURSOS

- **Sectorial de Cooperatives d'Iniciativa Social**
cooperativestreball.coop/iniciativa-social
 - **Xarxa Agrosocial**
fundaciocatalunya-lapedrera.com/content/xarxa-agrosocial
 - **Taula del Tercer Sector**
tercersector.cat
 - **Labcoop**
labcoop.coop
 - **L'Olivera**
olivera.org
 - **Grup Cooperatiu TEB**
teb.org
-
-

Què és

Iacta Sociojurídica?

Iacta Sociojurídica és una cooperativa d'advocades que promou la transformació del dret a través de la fórmula cooperativa, intentant fer sostenible l'acció sociopolítica amb les nostres vides.

Oferim les funcions habituals de les advocades – representació lletrada clàssica (davant dels tribunals) i assessorament jurídic–, però també altres formes d'intervenció, com la participació en serveis i projectes jurídics sociocomunitaris dirigits a col·lectius en risc d'exclusió. També oferim acompanyament a entitats o ateneus arrelats al territori com a intèrprets de conceptes jurídics rellevants per a diferents lluites socials, formacions i tallers sobre drets.

Promovem un acompanyament i apoderament de les persones vulnerables perquè entenguin la seva situació i, a més, puguin escollir el seu futur. Així, factors com l'empatia, la confiança i el respecte mutu són tan essencials com la mateixa defensa jurídica.

iacta.coop

Què és

Grup Ecos?

ECOS de transformació és un conjunt de materials i activitats d'economia solidària impulsat pel Grup cooperatiu ECOS. Aquesta iniciativa d'intercooperació agrupa 17 cooperatives i entitats que treballen en sectors d'activitat diversos i que té com a objectiu crear mercat social. Les cooperatives membres del grup estableixen sistemes de suport mutu i inversió col·lectiva i comparteixen serveis i aprenentatges. Donen feina a estable, en conjunt, a un centenar de persones i agrupen 7.200 persones sòcies de consum. Fruit de la intercooperació dins d'Ecos, han sorgit entitats com FemEscala, LabCoop i mésOpcions.

grupecos.coop

Ecos Grup Cooperatiu

Bailèn, 5, bxs.

Casp, 43, bxs.

08010 Barcelona

93 532 36 26

info@grupecos.coop

www.grupecos.coop

eco^s

GRUP
COOPERATIU

Amb el suport de:

**Ajuntament de
Barcelona**